

'Dat gedoe met innovatie'

De vraag waarom wij ons druk maken om het erfgoed – in de ogen van een cynicus: waarom we zo moeilijk doen – is niet altijd snel beantwoord. De een is idealistisch en maatschappelijk geëngageerd, de ander doet het vooral voor het eigen genoegen en wellicht gewoon voor de portemonnée.

In de uitzending van Theo Maassens *24 uur met ...* (24 januari op tv) worden een paar dingen gezegd waar we als bouwhistorici, erfgoedzorgers, ontwerpers iets mee kunnen. Misschien zelfs: waar we iets mee moeten. Spreker is René Gude, filosoof en door *Filosofie Magazine*, *Stichting Maand van de Filosofie* en dagblad *Trouw* uitgeroepen tot *Denker des Vaderlands*. Gude is niet uit op nieuwe filosofieën, wel op het samenhangend overbrengen van al geformuleerde goede gedachten en concepten.

Al kletsend met Maassen reikt Gude ons een stevige 'ondergrond' aan. "Weet je, dat gedoe met innovatie en vernieuwing enzovoort, daar zit een grote onrust in, die maakt dat je te weinig aandacht hebt voor wat er al bedacht is. Dus als je kijkt naar wetenschappers en naar onderzoekers ... die zijn eigenlijk nooit geïnteresseerd in wat er al bekend is, maar altijd alleen maar geïnteresseerd in wat er nog niet bekend is. En eigenlijk dus in wat ze niet weten."

De presentator brengt 'skateboarders' ter tafel, omdat die altijd bezig lijken met wat ze nog niet kunnen en er daarom voortdurend knullig uitzien. Een ander symptoom van eenzelfde

mechanisme. De drang om te innoveren, legt Gude uit, leidt tot een enorme onrust. En tot "die ständige Rückfall durch Vergessen", de voortdurende terugval door vergeten (kennelijk een Duitse klassieker). Vervolgens citeert de *Denker des Vaderlands* de Amerikaanse schrijver Kurt Vonnegut: "Everybody wants to build, nobody wants to do maintenance".

Er wordt geknipt in de montageruimte. Gude vraagt of hij er nog een citaat tegenaan mag gooien. Als een quasi strenge schoolmeester stelt Maassen: de laatste van vandaag hè! Dan volgt een uitspraak van Schopenhauer: "Het nieuwe is slechts zelden goed, omdat het goede altijd maar korte tijd nieuw is ... Vind ik een fijne." Je kunt er beter vanuit gaan dat iets goed is en dat onderhouden. Van een afstandje kijk je er naar en je merkt wellicht op: dáár klopt iets niet, er moet iets nieuws komen of er kan wat worden verstevigd. Het fundamentele innoveren verruilen voor het subtielere verbeteren.

Maassen stelt hier tegenover dat een samenleving door zo'n houding niet tot stilstand mag komen, dat zo'n houding niet moet leiden tot conservatisme. Soms zie je immers pas of een verandering werkt – een verbetering is – na de uitvoering. Gude knikt en rondt het verhaal af door te betogen dat we toch liever eerst instemmen met wat er is (hij bedoelt dat evenzeer maatschappelijk), vervolgens besluiten wat er beter kan, om ten slotte te handelen.

Vernieuw niet om het innoveren, vanuit een ambitieuze onrust die zichzelf versterkt. Kijk aandachtig naar wat er is en durf te zien wat daar al goed aan is. De mensen die de voortdurende terugval door vergeten voorkomen en die tot kalmte manen (waaronder wij en onze vakverwanten) zijn zo beschouwd van cruciaal belang. Gudes woorden lijken neer te komen op het al-oude adagium 'ontwikkelen door behoud', maar zeggen nét iets anders: erken eens dat het in grote trekken goed is zo. En ga dan verbeteren waar nodig, nuttig en aardig. Dit verschilt nogal van afkeuren en diskwalificeren om dát vervolgens te gebruiken als verantwoording voor slopen en opnieuw beginnen.

Dynamiek is essentieel; de kaasstolp is het begin van het einde – versimpel ik maar even –, maar laat de dynamiek niet komen uit de bron van onrust 'het meeste is slecht, we moeten nieuw'. Nóg beter maken wat we al aan moois en goeds hebben; afstand nemen en zien wat er aan waardevolle diepere lagen in de wereld om ons heen liggen. 'n Afwijkend geluid, gedachtenvoer. Een wezenlijke vraag die Gude en Maassen niet stellen is hoe diep in De Mens de drang om te groeien wortelt. Kúnnen we 'in principe' tevreden zijn (en blijven) met wat er is? [JV, januari 2014]

Nog te zien op: <http://www.vpro.nl/speel.program.34799622.html>